

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.. Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text>.
5. КЦС ВС вказав на нікчемність додаткових угод до договору оренди землі сільськогосподарського призначення укладених іноземцями URL: <https://pravo.ua/ktss-vs-vkazav-na-nikchemnist-dodatkovykh-uhod-do-dohovoru-orendy-zemeli-silskohospodarskoho-pryznachennia-ukladykh-inozemtsiamy/>.
6. Прокурори на захисті державних інтересів: Від початку року заявлено до суду позови для примусової конфіскації майже 2500 га сільгоспземель з власності іноземців. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/prokurori-na-zaxisti-derzavnix-interesiv-vid-pochatku-roku-zayavleno-pozovi-dlya-primusovoyi-konfiskaciyi-245-tis-ga-silgospzemel-z-vlasnosti-inozemciv>.

**Федчишин С.А., д.ю.н., проф.,
професор кафедри адміністративного права
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків**

КОДИФІКАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ПУБЛІЧНУ СЛУЖБУ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

В умовах розбудови професійної, політично нейтральної та стабільної публічної служби в Україні відповідно до європейських стандартів важливого значення набуває систематизація законодавства про публічну службу, про що неодноразово йшлося у концептуальних (стратегічних) офіційних документах, наукових працях тощо. При цьому, наявні підходи та пропозиції стосовно кодифікації законодавства України про публічну службу (службового законодавства) відрізняються, зокрема за обсягом (шириною) доцільної кодифікації.

На доцільність кодифікації службового законодавства України вчені-адміністративісти наголошують вже тривалий час. Зокрема, В.Б. Авер'янов обґрунтовував, що «треба ... прийняти узагальнюючий законодавчий акт, який мав би стати методологічною та регулятивною основою системи спеціального законодавства, що цілісно регулюватиме інститут державної служби в його ... широкому розумінні». На думку науковця, таким нормативно-правовим актом міг би стати основоположний Закон «Про основні засади служби в державі» [4, с.21-22].

Інші вчені відстоювали доцільність прийняття узагальнюючого кодифікованого акту, предмет регулювання якого поширювався б не лише на державну службу, а й на службу в органах місцевого самоврядування. До такої групи науковців належить Ю.П. Битяк, котрий наголошував, що варто «не латати» діючий Закон «Про державну службу», а розпочати інтенсивну роботу по підготовці акту саме узагальнюючого характеру (як-то Кодексу державної служби – назва не є ключовою), який регулював би загальні проблеми проходження служби в органах всіх гілок влади в державі, всіх державних органах та органах місцевого самоврядування, а можливо і державних підприємствах, установах, організаціях [3, с.296-297]. Можна навести й позицію С.В. Ківалова, який у контексті шляхів реформування вітчизняного адміністративного права також пропонував прийняти узагальнюючий закон – Закон України «Про основні засади державної служби і служби в органах місцевого самоврядування» [5, с.4].

Мають місце пропозиції й стосовно більш широкої кодифікації, котра охопила би усю публічну службу, суцільної кодифікації службового права. Наприклад, відзначимо висновки Т.О. Коломоєць. Вчена зазначає, що «цілком логічною і доцільною вбачається кодифікація чинного службового законодавства України, яке охоплює своїм регулюючим впливом все розмаїття публічно-службових відносин». У якості «фінального» акту запропоновано розглядати саме кодекс (хоча в теорії права передбачено й інші різновиди таких актів, проте для України, з огляду і на особливості її державотворчих і правотворчих процесів, прийнятним є лише кодекс). Його назву, знову ж таки з огляду на типовість назв вже прийнятих кодифікованих актів, можна запропонувати як «Службовий кодекс України» (хоча у доктрині можна зустріти й інші її варіанти – «Кодекс про публічну службу України», «Кодекс публічних службовців України», «Кодекс законів про публічну службу України» тощо) [7].

Принагідно зауважимо, що у деяких державах Європейського Союзу можна знайти досвід кодифікації у сфері службового законодавства. Як приклад можна відзначити Кодекс цивільних службовців Греції від 09.02.1999 р. У ст. 2 «Предмет регулювання» цього Кодексу закріплено такі приписи: а) «положення цього Кодексу поширюються на цивільних адміністративних службовців держави і юридичних осіб публічного права»; б) цивільні службовці та функціонери держави і юридичних осіб публічного права, на яких, відповідно до конституційних чи законодавчих норм, поширюються спеціальні правові положення, а також цивільні службовці, які працюють у місцевих урядових органах, підпадають під ті положення цього Кодексу, на які посилаються спеціальні нормативно-правові акти, що регулюють їхню діяльність» [8, с.520-521].

Доцільність систематизації законодавства України про публічної служби назріла. Це обґрунтовується низкою факторів. Привертає увагу відсутність загального (базового) законодавчого акту у сфері публічної служби, котрий би визначав поняття публічної служби, її сутнісні ознаки, систему, види тощо. З-поміж загальних правових норм можна відзначити норму-дефініцію, що розкриває поняття «публічна служба» та закріплюється у п. 17 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України: «публічна служба – діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування» [1]. Однак, поняття «публічна служба», що закріплене в КАС України, з різних підстав у літературі піддається критиці. Можна згадати й поняття «публічні службовці», що закріплюється у п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)» від 21.09.2021 р. [2]. Аналіз та порівняння законодавчих понять «публічна служба» та «публічні службовці» свідчить про їх неузгодженість. Таким чином, в умовах відсутності загального (базового) законодавчого акту у сфері публічної служби законодавчий понятійний апарат у цій сфері лишається суперечливим та недосконалим, а наукова дискусія щодо розуміння базових категорій триваючою.

Отже, систематизація службового законодавства є доцільною та дозволила б не лише упорядкувати великий масив законів у цій сфері, визначати загальні питання для публічної служби, її поняття, сутнісні ознаки, систему, види тощо, а й усунути колізії та інші змістовні проблеми, стати базою для подальшого вдосконалення службового законодавства України. Своєю чергою, виконання завдання щодо кодифікації законодавства України про публічну службу потребує обговорення та вирішення низки ключових питань, у тому числі: по-перше, яким має бути зміст і обсяг поняття «публічна служба»; по-друге, яким має бути обсяг відповідної кодифікації – охопити усе законодавство про публічну службу або ж лише законодавство про державну службу та про службу в органах місцевого самоврядування; по-третє, за умови кодифікації усього законодавства про публічну службу яким чином такий законодавчий акт буде співвідноситись та узгоджуватись з іншими кодексами (законами) України, які врегульовують особливості окремих видів державної служби тощо (наприклад, Митний кодекс України – державна служба в митних органах, Податковий кодекс України – державна служба в податкових органах). Варто врахувати й те, що сьогодні вчені-адміністративісти виголошують ідеї стосовно розробки й інших кодексів, як-то Кодексу України про захист Вітчизни та військової служби тощо [Див.: 6, с. 14-21].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р., № 2747-IV, зі змін. та доп. Офіційний вісник України. 2005. № 32. Ст. 1918.
2. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів): Закон України від 23.09.2021 р., № 1789-IX. Офіційний вісник України. 2021. № 88. Ст. 5599.
3. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Державна служба в Україні: організаційно-правові основи і шляхи розвитку: монографія / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Ін-Юре, 1999. 272 с.
5. Ківалов С. В. Основні напрямки реформування адміністративного права. Актуальні проблеми держави і права. 2003. Вип. 19. С. 3-6.
6. Книш В. В. Основні напрямки кодифікації законодавства України про захист Вітчизни та військову службу. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2015. Вип. 39. С. 14-21.
7. Коломоєць Т. О. Службовий кодекс України: міф чи реальність? Правова освіта та наука в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (18 берез. 2021 р.) / за заг. ред. Ю. О. Легези. Дніпро, 2021. С. 109-111.
8. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України: монографія / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. 735 с.

**Шишко О. Є., аспірант,
кафедра політики у сфері боротьби
зі злочинністю та кримінального права
Навчально-наукового Юридичного інституту
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника,
Науковий керівник: Медичкий І.Б., д.ю.н., проф.,
завідувач кафедри правоохоронної діяльності
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ**

**ДО ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ФАКТОРІВ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ
ПОРУШЕННЯ ГАРАНТІЙ ОСІБ НА ЇХ УТРИМАННЯ
(СТАТТІ 164, 165 КК УКРАЇНИ)**

У контексті аналізу нормативних факторів соціальної зумовленості кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК України) та ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК України) передусім висловимо позицію щодо місця у цій системі міжнародно-правових актів, а також доцільності врахування й інших нормативно-правових актів (далі по тексті – НПА), окрім законів.

З однієї сторони, нормативність чинників соціальної обумовленості вказує на їх визначеність положеннями прийнятих НПА, які є частиною національного законодавства України, та регламентують (регулюють) ті чи інші суспільні відносини, щодо яких постає питання на предмет доцільності їх кримінально-правової охорони. В силу ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори є частиною національного законодавства України, за умови надання ВРУ згоди на їх обов'язковість. ЗУ «Про правотворчу діяльність» (ст. 9) «збільшує обсяг» названого конституційного припису та визнає частиною національного законодавства України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, а також інші чинні міжнародні договори України (*курсив наш.* – О. Ш.). З врахуванням зазначеного, положення міжнародно-правових актів, імплементованих у національне законодавство України, підставно розглядати у системі нормативних факторів. Одночасно